

mi i konfiskatami mienia. Pośrednio może również na to wskazywać późniejsze przesłanie Rogacjanowi przez Cypriana, za pośrednictwem akolity Narika, dalszych pieniędzy jako rezerwy¹⁵.

Naczelną zasadę, przyświecającą całej akcji, ukazują odpowiednie fragmenty listu 12 i 14; sprowadzała się ona mianowicie do stwierdzenia, że Kościół nie może pozwolić, aby ludzi, którzy oparli się prześladowaniom i wytrwali w wierze, zniszczyła bieda¹⁶. Inaczej natomiast traktowano tych, którzy się załamali; najpierw musieli oni odprawić pokutę i dopiero wówczas można im było – zdaniem św. Cypriana – i to pod pewnymi warunkami, udzielić pomocy. Pewien wyjątek stanowiły jedynie przypadki grożące utratą życia, kiedy podobna zasada obowiązywała w złagodzonej postaci¹⁷. Tak więc pozbawienie pomocy materialnej przybierało w gminie postać specyficznej kary.

Św. Cyprian miał świadomość, że na bieżącą działalność, a zwłaszcza na różne akcje charytatywne, ważne w jego pracy duszpasterskiej, niezbędne były znaczne środki finansowe. Wprawdzie Kościół – jak wiadomo – korzystał w tym zakresie z pomocy osób świeckich, to jednak podstawę stanowiły własne fundusze. Składały się na nie oprócz dochodów nadzwyczajnych i zysków – raczej niewielkich, pochodzących z uprawy roli i hodowli bydła – dobrowolne datki okolicznej ludności, składane do skarby, a ponadto legaty oraz sumy – niekiedy dość znaczne – ofiarowane przez nowo przyjmowanych członków gminy, jak również pieniądze z comiesięcznych zbiorów (*stirps menstrua*), określanych także mianem dziesięciny, i wreszcie opłaty pobierane przez prezbiterów przy różnych okazjach, w tym podczas rekonsyliacji¹⁸. Ogólną strukturę dochodów najlepiej oddaje podział na *stirpes*, *oblaciones* i *lucra*, jakim posługuje się biskup Kartaginy omawiając przypadek Fortunacjana¹⁹. Do kasy kościelnej – o której istnieniu wspomina już Tertulian²⁰ – wpływały także środki z innych źródeł, przy czym, co godne podkreślenia, św. Cyprian zdecydowanie wypowiadał się przeciwko

¹⁵ Por. *Epistula* 5; 7; 8, 3; 13, 6nn.; 31, 6; 41. Zob. również *Acta Proconsularia Cypriani* 5.

¹⁶ Por. *Epistula* 5; 8,3; 12,2; 14,2.

¹⁷ Por. *Epistula* 8; 14; 70,3; 72,2.

¹⁸ Por. Cyprianus, *Ad Quirinum* III 100; *De opere et eleemosynis* 15; *Epistula* 1, 1; 8, 1; 15, 3; 39, 5. Szerzej na ten temat zob. Seipel, dz. cyt., s. 70nn.; Śrutwa, *Majątek*, dz. cyt., s. 11nn.; tenże, *Praca*, dz. cyt., s. 209nn., 221.

¹⁹ Por. *Epistula* 65, 3.

²⁰ Por. *Apologeticum* 39, 5.